

TERMINOLOGIA SPORTIVĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ: O CERCETARE COMPLEXĂ A PROCESELOR SEMANTICE INTRA- ȘI TRANSDOMENIALE

Brega Viorica¹

¹*Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova*

Este greu de imaginat, în prezent, un domeniu mai popular și mai admirat decât cel al sportului. Popularitatea crescândă și spectaculozitatea fascinantă a competițiilor sportive, apariția permanentă a unor probe noi, cu noi regulamente, antrenează, în mod obligatoriu, inventarea termenilor sportivi noi, modificări de sens, migrări dintr-un domeniu (disciplină) în altul (alta) sau chiar dintr-o limbă în alta.

Recent, a fost susținută o teză de doctorat, intitulată „Terminologizarea, determinologizarea și reterminologizarea în limba română (în baza lexicului sportiv)”, autor: Aliona Luca, conducător științific: Ana Vulpe, doctor în filologie, conferențiar universitar. Alegerea temei pentru teza de doctorat nu a fost deloc întâmplătoare. Dna A.Luca are o activitate didactică destul de îndelungată: de peste 20 de ani predă cursul „Cultura comunicării și limbajul de specialitate” studenților Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, iar ulterior și disciplinele „Tehnici de negociere și comunicarea de afaceri în turism”, „Comunicare și limbaj sportiv” (pentru studenții cursurilor de recalificare profesională). Firește, în această perioadă a reușit să se familiarizeze îndeaproape cu terminologia sportului și a domeniilor conexe. Are o experiență destul de bogată și la fel de lungă de redactare a materialelor conferințelor și congreselor științifice desfășurate în USEFS și a articolelor publicate în revista „Știința culturii fizice”. Astfel, se poate afirma cu certitudine că dna A.Luca era deja versată în ce privește partea practică a viitoarei teze de doctorat.

Originalitatea științifică a cercetării constă în descrierea în ansamblu a trei dintre

multiplele procese în evoluția semantică a terminologiei sportive în limba română: terminologizarea, determinologizarea și reterminologizarea. Aceste fenomene lingvistice au constituit, fiecare în parte, obiectul de studiu al unor cercetări din țară și de peste hotare. Meritul dnei A.Luca rezidă anume în curajul de a fi întreprins o analiză complexă a fenomenelor sus-numite în toată interdependența și interconexiunea lor.

Prima constatare ce se impune, la citirea tezei date, se referă la întinderea materialului selectat, la varietatea procedeele de modificare semantică, la consistența neobișnuită în idei, ce prezintă interes și pentru alte sisteme terminologice.

Însuși cuprinsul tezei reflectă structura judicios construită și caracterul organizat al materialului analizat, anunțând un spectru amplu de probleme, ce urmează a fi examinate sub toate aspectele. Se observă o simetrie structurală a compartimentelor, mari sau mici, care sunt aranjate de așa manieră, că unul pregătește terenul pentru următorul.

Introducerea prezintă expunerea clară, concisă și convingător argumentată a scopului și obiectivelor cercetării, a metodelor, a importanței teoretice și practice, precum și a posibilităților de implementare a rezultatelor obținute.

Compartimentul 1, „Limbaj specializat, text specializat, lexic specializat: delimitări conceptuale”, care constituie fundamentul teoretic al investigației întreprinse, dar și cel de-al doilea, „Sistemul terminologic sportiv în limba română: investigații lexico-semantice”, care are un caracter teoretico-practic, denotă, în mod special, o calitate științifică de prim ordin, ce demonstrează o vastă și actuală

informație bibliografică a autoarei, erudiția sa lingvistică, fapt ce se confirmă și prin ampla listă a titlurilor bibliografice de la sfârșitul lucrării. În același timp, dna A.Luca dă dovadă de spirit critic, polemic în cazul când optează pentru o anumită teorie sau opinie ori când își formulează propria viziune, aducând argumente foarte concludente.

Partea cea mai importantă în economia lucrării, dar și cea mai inovatoare, este concentrată în compartimentul al treilea, „Terminologizarea, determinologizarea și reterminologizarea – procese semantice active în limbajul sportiv”, care reprezintă centrul de greutate sau piesa de rezistență a tezei, fapt ce explică volumul său mai mare decât al celorlalte capitole. Anume aici autoarea descrie cu lux de amănunte, în baza unui bogat material faptic, excerptat din surse bibliografice sigure, precum și din presa de specialitate, cele trei procese semantice în sistemul terminologic sportiv al limbii române. Sunt analizate din diferite puncte de vedere procedeele semantice de generare a noilor unități lexicale specializate: metaforizarea, eponimizarea, restricția și extensiunea de sens, specializarea sensului, dar și cele care determină aflulul de termeni în limbajul comun, prin intermediul textelor beletristice, publicistice, al celor din mediul online etc. În semantică se disting două tipuri de sens: referențial și conotativ. Dna A.Luca și-a construit cercetarea ocupându-se de ambele, în măsură egală, surprinzând în analiza terminologiei sportive cele mai subtile nuanțe semantice.

Metoda principală de tratare a materialului în lucrarea dată este cea descriptivă, îmbinată judicios cu alte metode de investigație, precum: analiza comparativă, analiza semică, sinteza, inducția, deducția, toate aplicate cu mult discernământ, consecvență și în cunoștință de cauză.

Cercetând minuțios fenomenele de evoluție semantică intra- și transdomenială, ce au loc în terminologia sportivă în limba română, dna A.Luca a demonstrat rigurozitate științifică,

dublă de un fin simț lingvistic, de gustul detaliului și de o gândire ordonată. Este elocvent, în acest sens, felul în care a aplicat analiza semică (componentială), care s-a dovedit, după părerea noastră, foarte productivă și eficientă în investigația realizată. Autoarea demonstrează că procesele ce au loc în terminologia sportivă nu sunt independente (izolate), ci se află în relații strânse de interacțiune, că ele decurg sub influența unor factori atât lingvistici, cât și extralingvistici (care țin de specificul activității sportive). Investigația de față reprezintă o contribuție serioasă la cercetarea onomasiologică a terminologiei sportive, caracterizându-se printr-o maximă densitate de informații.

Toate afirmațiile și concluziile formulate de autoare au drept suport argumente și dovezi incontestabile.

Un alt moment care evidențiază pregnant valoarea cercetării constă în faptul că ierarhizarea și clasificarea termenilor, la care s-a recurs în mai multe compartimente, au la bază criterii omogene, unitare, iar definițiile date acestora pe parcursul întregii lucrări sunt formulate corect, clar și accesibil. Sistematizarea termenilor în figuri și tabele este, de asemenea, ilustrativă și înlesnește înțelegerea conținutului. Cercetarea prezintă interes și din punctul de vedere al stilisticii textului științific. Credem că autoarea s-a achitat cum nu se poate mai onorabil de scopul formulat la începutul cercetării.

Ținem să remarcăm în mod special că dna A.Luca a prezentat un model de ținută redacțională. Făcând apel la un exemplu citat în lucrare, autoarea trebuie considerată, pe drept cuvânt, *o campioană a acribiei filologice*, deoarece minuțiozitatea cercetărilor întreprinse și relevanța argumentărilor nu permit a formula obiecții sau emendări serioase, care ar viza esența acestora.

Rămânând în contextul terminologiei sportive, putem declara în mod sigur că dna A.Luca a obținut o performanță frumoasă datorită pregătirii filologice și eforturilor susținute de autoperfecționare continuă, dar și

grație școlii lingvistice de care a profitat la maximum în cadrul Școlii Doctorale a Universității de Stat „Dimitrie Cantemir” sub îndrumarea științifică a unui grup de lingviști cunoscuți de la Institutul de Filologie Română „B.P.Hașdeu” al AȘM.

Este indiscutabilă importanța teoretică a lucrării, dat fiind că evoluția semantică a lexicului specializat, îndeosebi a celui sportiv, prin prisma fenomenelor analizate, ar putea fi cercetată ulterior atât într-un cadru lingvistic național, cât și sub aspectul internaționalizării limbii române. Rezultatele cercetării realizate prezintă o valoare aplicativă deosebită în sensul elaborării ulterioare a unui curs teoretic de terminologie a limbii române (în special de terminologie sportivă), al completării

dicționarilor cu elemente noi, al traducerii textelor specializate și, nu în ultimul rând, al completării bazei de date a vocabularului limbii române. Materialul acumulat ar putea fi utilizat în elaborarea unui îndrumar metodic pentru specialiștii în domeniul educației fizice și sportului și a unui dicționar explicativ de termeni sportivi.

Prin concepție, metode, structură, dar și prin valoarea incontestabilă, teoretică și practică, a rezultatelor obținute, teza avizată se impune ca o cercetare obiectivă și convingătoare în domeniul terminologiei sportive a limbii române, prezentând, totodată, o contribuție metodologică originală la lingvistica românească.